

מראי מקומות - בבא מציעא ל"א

הכרמים אי"ז אבידה, אלמא דאף בין הכרמים אינה אבידה, כיון דרועה ולא רצה.

(ו) **כאן באבידת גופה, כאן באבידת קרקע - כ'** הריטב"א דבאבידת קרקע, אין צריך אלא להוציאה משם ולהניחה במקום מרעה שאינה מטעה, אבל אי"צ להחזירה לבעליה, דליכא משום הכישה נתחייב בה. אולם ע' ברא"ש (כ"ב) שכ' דכיון דחייב לסלקה, משום דאנקטה ניגרי ברייתא, חייב להחזירה.

(ז) **החזירה וברחה החזירה וברחה וכו' - ע'** בדבר אברהם (ב', ח', ו', ד"ה והנה) דחקר ב' חקירות בדין זה דצריך להחזירו פעמים הרבה - א) האם כבר קיים מצות השבה כשהחזירה פעם ראשונה, ועכשיו חל בו חיוב חדשה, או אי"ז נחשב כלל דכבר קיים מצות השבה, כיון דברחה עוד פעם. ב) ואת"ל דהוי חיוב חדש, האם המשך הוא מהחיוב דחל עליו מעיקרא, כלומר, דכיון שהגביהה חייב הוא בהשבות הרבה, הכל בשביל ההגבהה ראשונה, או דלמא, כיון שקיים פעם א' מצות השבה, כבר נפטר הוא מליטפל בה עוד בשביל הגבהתו הראשונה, אלא דעכשיו כאבידה חדשה היא לפניו, וחייב עוד הפעם להגביהה ולהשיבה. ונפק"מ מספיקות אלו, א) אם לא השיבה שנית, האם חייב כשומר אבידה או לא, דאם כבר נתחייב מחמת ההגבהה הראשונה, א"כ שייך לחייבו מחמת הא דלא השיבו פעם שנית, אבל אם חיוב חדשה הוא להגביהה, א"כ בפעם שנית מעולם לא נעשה שומר אבידה. ב) עוד נפק"מ באם הוא זקן ואינה לפי כבודו, אלא דנתחייב מחמת הא דהכישה בה, דאם חיוב חדש הוא, א"כ מה שהכישה מעיקרא אינה כלום כלפי החיוב של עכשיו, אבל אם המשך א' הוא, א"כ י"ל דחייבא נמשך. וע"ש שדייק מדברי הש"ך דס"ל דחיוב חדשה הוא, והק' א) דהא מצות עשה דהשב אינו חל עד שהגביהה האבידה (לכמה ראשונים, ע' בדברינו לעיל דף ל'), וא"כ אם חיוב חדשה הוא, איך יהי' עובר בעשה דהשב, דאינו חל עד שהגביה אותה. ב) למה

(א) **ג' ימים זה אחר זה הר"ז אבידה - כ' הרשב"א,** "מסתברא דלאו אפרה רועה בין הכרמים בלחוד קאי, אלא אכולה ברייתא, דאפי' טלית בצד גדר וקרדום בצד גדר, דנראה האי ודאי הנוח, כל שלא נטלו משם תוך ג', זמנו מוכיח עליהן דהר"ז אבידה". אולם ע' בש"ך (תו"מ רס"א, א') שכ' דמדוייק בדעת הרמב"ם דס"ל דדין טלית כדין פרה הוא, ולאחר ג' ימים הוי אבידה.

(ב) **לרבות אבידת קרקע - יש לע', למה ס"ד** דאבידת קרקע לא יהי' חשיב אבידה. וכ' באבן האזל (גו"א י"א, כ') דהוה ס"ד דדוקא כעין שה ושלמה יש בה דין אבידה, ולא קרקע, משום דקרקע אינו יוצא מרשות בעלים, וס"ד דמה שנתקלקל אינו דומה לאבידה. וע"ע במנחת חינוך (תקל"ח, א'), שצידד דאולי מי שאינו גודר בפני אבידת קרקע חבירו אינו עובר אלא הלאו דלא תוכל להתעלם, אבל לא בהעשה דלכל אבידת אחיך וכו'.

(ג) **קמ"ל - דאלו אינן כקרקע, אבל לעולם קרקע** גופי', או מה שצריך לקרקע, אין בה דין השבת אבידה. אולם כ' הריטב"א דכל זה דיחוי בעלמא היא, אבל לקושטא דמילתא אינו כן, אלא דגם קרקע ממש אית בה דין השבת אבדה.

(ד) **הא גופא קשיא, אמרת מצא חמור ופרה** רועין בדרך, וכו' - ע' בשטמ"ק בשם גליון שביאר למה אין שייך ליישב הסתירה ולומר ד"נעשה כמי וכו'".

(ה) **יגיד עליו ריעו, תנא רועה בדרך דלא הויא** אבידה, וכו' - דהיינו, דהחילוק בין אם הוי אבידה או לא תלוי רק באם רועה או רצה, אבל אין חילוק כלל בין אם הוא בדרך או בין הכרמים. ולכאור' ק', מהכ"ת לחלק באופן זה דוקא, אולי להיפוך, דהכל תלוי בדרך או בין הכרמים, ורועה ורצה לאו דוקא. וכ' המהר"ם שי"ף דאין לומר כן, דא"כ ק' מה דאי' בכרייתא דלעיל דקתני רועה בין

(יא) **אבל הני תרתי דאיתא למרה בהדה אימא לא, צריכא- פי' בתוס', ואע"ג דמרב' לעיל אין בעלים עמו, היינו שהוא זקן או חולה, ויכול לשכור פועלים, מ"מ צריך הוא לעזור. אולם הרמב"ם (רוצח י"ג, ח') כ' דכאן מיירי דאין בעלים עמו ממש, דאף לזה בעי קרא. וע' בריטב"א דכ' דע"כ לא מיירי דאין בעליו עמו ממש, דא"כ אי"צ קרא, דתיפוק ל' מדין השבת אבידה, ודברי הרמב"ם צ"ע.**

(יב) **מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו, שאתה רשאי להמיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו, וכו'- ע' בתוס' במכות (ב. ד"ה כל) דמשמע דמה דאמרי' בסנהדרין (מה:) דדין זה הוא דוקא ברוצח וגואל הדם ועיר הנדחת, זהו להמיתו במיתה שאינו מד' מיתות, אבל להמיתו בד' מיתות, זה שייך גם בכל חייבי מיתות ב"ד. אולם ע' בתוס' בסנהדרין (מה: ד"ה משום) דלא משמע כן.**

(יג) **שלא ברשות ב"ד מנין- הק' השטמ"ק בשם ר' יהונתן, היכן מצינו חוטא נשכר, שזה נשכר. ותי' דהייתי אומר דדין הוא כשב"ד משכנהו שחייב להשיב יום או לילה, לפי שהוא מתפחד מלעכבו אצלו, מפני שאימת ב"ד עליו, אבל היכא שנכנס למשכנו שלא ברשות ב"ד, ה"א דלא מחייב להשיב, שאם ישיבנה לו, שמא יעכבנה אצלו ויבא לידי קטטה, קמ"ל דאפ"ה חייב [ולכאור' משמע דפי' דשלא ברשות ב"ד היינו דחפס המשכון על כרחו, ושלא ברשות ב"ד. אולם מרש"י לכאור' משמע דברשות ב"ד היינו דהי' צריך לב"ד לכונן אותו ליתן לו המשכון, אבל שלא ברשות אולי היינו היכא דנתנו לו המשכון מדעתו. וא"כ, אולי י"ל דבזה מתורץ קו' ר' יהונתן, דאי"ז ענין של חוטא נשכר, דלא חטא כלל, אלא דס"ד דכיון דנתן לו המשכון מרצונו, י"ל דאי"צ להחזירו לו, וצ"ע.]**

(יד) **אין לי אלא מתנה מרובה, מתנה מועטת מנין- פרש"י, אם א"א לך ליתן מתנה מרובה. ומשמע מדבריו דה"א דאם אינו יכול ליתן מתנה מרובה, אז אינו נותן כלל. וכ' התוס' ר' פרץ דזה דוחק הוא, דהא ודאי יש לו ליתן כפי השגת ידו. ולכן פי' דאין לי אלא מתנה מרובה, דהיינו, אין לי דצריך ליתן לעני אם צריך למתנה מרובה, אבל אם אין העני צריך אלא למתנה מועטת, ה"א דאולי בכה"ג אי"ז צורך גדול כ"כ, ולכן אי"צ ליתן לו, קמ"ל דאפי' אם אינו צריך אלא מתנה מועטת, מ"מ צריך ליתן לו.**

יהי' גרע מכל אבידה דחייב להגביה ולהשיבה, ואם משום דכיון דלמודה לברוח תמיד אינו חייב ליטפל בה כ"כ, זה דוחק.

(ח) **לדבר מצוה מנין, ת"ל שלח תשלח- פי' השטמ"ק בשם הרא"ש, דהיינו דסבר הגמ' דכיון דמצורע אסור בתשמיש המטה, א"כ משום שלום בית יבא עשה דמצורע וידחה עשה דשלוח הקן. אולם העיר, דלמ"ד דמצורע מוחלט מותר בתשמיש המטה, מאי איכא למימר, למה נאמר דבמקום מצוה יהי' מותר ליקח האם על הבנים. ותי' בשם הר"מ דאף אם מותר בתשמיש המטה, מ"מ אינו מקובל על אשתו, ולכן עדיין איכא משום שלום בית.**

(ט) **הוכיח אפי' ק' פעמים משמע- הק' הריטב"א, הא אי' בערכין (טז:) דהוכיחו ולא קיבל מנין שצריך לחזור ולהוכיח, ת"ל תוכיח מ"מ, אלמא הוכיח לא משמע אלא פעם א', ורק מתוכיח נפקא לן דחזור ומוכיחו. ותי' דכי אמרי' הכא הוכח אפי' ק' פעמים, היינו אפי' מעבירה לעבירה, אבל מיירי שמוכיחין כולם פעם א' [דהיינו פעם א' על כל עבירה ועבירה], אבל לחזור ולהוכיחו באותה עבירה, זה נלמד מתוכיח, כדאי' התם. ומה דאי' הכא דמתוכיח מרבינן אפי' תלמיד שמוכיח לרבו, תרוייהו ש"מ, תוכיח מ"מ אפי' ק' פעמים, ואפי' תלמיד לרב, דהא גלויי מילתא בעלמא הוא, ובקרא כל דהו סגי.**

(י) **אבל אבידה, דצערא דמרה איתא, וצערא דידה ליחא, אימא לא- לכאור' ק', הרי אי' לקמן (לב.) דטעינה לית בה צער. וכ' המהר"ם שי"ף דאע"ג דאין כ"כ צער כמו בפריקה, אבל עכ"פ איכא צערא טפי מאבידה. והק' הפרי יצחק (ב', נ"ט, ד"ה ובסוגי'), למ"ד צער בעלי חיים לאו דאורייתא, למה באמת צריך לכתוב כל הני, הרי מה דאי' בפריקה וטעינה צער להבהמה וליתא באבידה אינה כלום. וע"ש שצידד דאולי אפי' אם צער בעלי חיים לאו דאורייתא, עכ"פ סגי לפרוך ממנו פירכא, דפירכא כל דהו פרכינן. אבל הוכיח מהסוגיא לקמן דגם זה אינו, וסיים בצ"ע.**

(טו) אם יש ב"ד יתנה בפניהם- הק' תוס', למה נוטל שכר בכלל, הרי אינו אלא מבריה ארי מנכסי חבירו, והדין הוא דמבריה ארי מנכסי חבירו, אין חבירו חייב לשלם לו. ותי' דלא אמרי' דמבריה ארי אלא היכא דלא ברי הזיקא, דאינו מצילו אלא מפחד הארי, אבל היכא דברי הזיקא חייב (וע"ש מה שהק' מפורע חובו של חבירו, ומה שתי'). ותי' הרשב"א דהתם מדעתא דנפשי' קא מברח לי', ולכן פטור הלה, ואע"פ שהי' לו פסידא. אבל הכא דחייבתו התורה להחזיר, לא אמרה תורה אבד שלך והשב אבידה לאחיק. ועוד הביא מהרמב"ן דתי' דכיון דכאן מטי הנאה לבעל האבידה, א"כ דמי לפועל שעשה מלאכה בשביל חבירו, שהרי ההנאה מטי לידי'. משא"כ במבריה ארי ופורע חובו של חבירו, דאינו אלא מסלק מעליו הנזק, אבל לא מהנהו כלל.

(טז) נותן לו שכרו כפועל בטל- ע' ברא"ש (כ"ד) שהעיר דאסור ליטול שכר על מצות השבת אבידה, דאפי' למ"ד דטעינה בשכר, זהו רק מיתורא דקרא בפריקה, אבל באבידה מודה דאסור ליטול שכר. ותי' דכיון דהשתא עוסק במלאכתו, ופטרותו התורה מהשבה, יכול ליטול שכר. והוסיף דאגב שצריכין לשום בכמה יניח מלאכתו וישב בטל, שמיין נמי בכמה יניח מלאכה ויתעסק בהשבתה.